Etelä-Savon hyvinvointialue ELOISA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 86/2025 vp

# Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Etelä-Savon hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee hyvinvointialueiden varautumista poikkeusoloihin ja puolustusvoimien tukemista. Etelä-Savon hyvinvointialue pitää esitystä ajankohtaisena ja perusteltuna muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Etelä-Savon hyvinvointialue haluaa painottaa erityisesti sitä, että esityksen toimeenpano edellyttää riittävää ja ennakoitavaa rahoitusta, henkilöstön osaamisen ja jaksamisen turvaamista, materiaalisen ja rakenteellisen varautumisen kehittämistä sekä selkeää kansallista ohjausta ja yhteistyötä kaikkien osallisten kesken.

Esityksessä annetaan hyvinvointialueille uusia velvoitteita. Vaikutukset eri hyvinvointialueisiin vaihtelevat, koska tosiasialliset vaikutukset tarkentuvat valtioneuvoston päätöksessä, jonka kautta kohdennetaan hyvinvointialueille tehtäviin annettava rahoitus. Näin lopullisia vaikutuksia ei voida arvioida kuin yleisellä tasolla.

Esityksen mukaisesti on tarkoitus, että valtionrahoituksella katetaan kaikki hyvinvointialueille tämän esityksen mukaiset uudet tehtävät. Ehdotetut uudet tehtävät ovat merkittäviä ja hyvinvointialueille on varmistettava riittävä rahoitus uusien tehtävien hoitamiseksi. Rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä ja mahdollistaa investoinnit, henkilöstön koulutus ja materiaalinen varautuminen poikkeusoloihin. Ehdotuksen mukaan nyt esitettävät varautumisen investoinnit pidetään hyvinvointialueiden normaalin rahoituksen, investointien ja lainanottovaltuuksien ulkopuolella. Etelä-Savon hyvinvointialueen käsityksen mukaan tämä on perusteltu ja hyvä esitys, mutta varautumisen rakenteita käytetään myös normaalin päivittäisen toiminnan tarpeisiin ja palvelutuotantoon ja siten voi olla hankalaa käytännössä erotella tässä laissa esitettyjä investointeja ja muita kustannuksia.

Uudet tehtävät eivät saa vaarantaa muiden lakisääteisten palveluiden toteuttamista. Nykyisellään monella hyvinvointialueilla on haasteita rahoituksen ja henkilöstön riittävyyden kanssa.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto päättäisi erillisellä päätöksellään siitä, miten hyvinvointialueiden tässä esityksessä tarkoitettu varautuminen käytännössä toteutettaisiin. Varautumisjärjestelyjen käytännön toteutuksesta päätettäessä on

**Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa**
Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli
Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna
Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki
Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

huomioitava, että hyvinvointialueen vastuulla on myös muihin tehtäviin liittyvää varautumista. Hyvinvointialueen varautuminen muodostuu kokonaisuudesta. Etelä-Savon hyvinvointialue pitää tärkeänä, että alueiden varautumisvelvoitteiden käytännön toteutusta ja valtioneuvoston päätöksen valmistelua suunnitellaan ja neuvotellaan alueiden kanssa ennen valtioneuvoston päätöksen antamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen sodan ajan riski- ja uhka-arvio tulee toteuttaa kolmella tasolla (valtakunta, YTA, HVA). Tämä mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioimisen ja resurssien kohdentamisen tarkoituksenmukaisesti. Arvioinnin tulee olla yhteensovitettu puolustusvoimien sekä pelastustoimen kanssa, joka ohjaa hyvinvointialuekohtaisia varautumistoimia. Etelä-Savon hyvinvointialue on erityisasemassa myös siksi, koska Naton uusi pohjoinen maavoimajohtoporras (Multi-Corps Land Component Command, MCLCC) on aloittanut toimintansa Mikkelissä Maavoimien esikunnan yhteydessä.

Materiaalinen varautuminen sodan ajan toimintaan vaatii kehittämistä. Nykyinen velvoitevarastointi ei kata riittävästi sodan ajan hoidon tarpeita. Tarvitaan erillinen varautumismalli, joka huomioi mm. trauma- ja leikkaushoidon, verivalmisteet, anestesialaitteet ja kenttäsairaalatarvikkeet. Materiaalilogistiikan tulee olla hajautettua ja suojattua. Myös yhteistyö Huoltovarmuuskeskuksen kanssa on keskeistä. Etelä-Savon hyvinvointialue pitää erittäin positiivisena sitä, että lakiluonnoksessa todetut normaaliolojen tason ylittävät ensihoidon resurssit hankittaisiin valtion erillisrahoituksella. Ensihoitokaluston osalta kaluston kestävyys eri tilanteissa esimerkiksi sirpale- ja luotisuojauksen varmistamisessa on vielä kehitettävää.

Toimitilojen suojaaminen ja hajauttaminen on välttämätöntä. Kriittisten toimintojen suojaaminen väestönsuojin, kalliosuojin tai muilla ratkaisuilla on välttämätöntä. Tilojen tulee mahdollistaa myös leikkaustoiminta ja tehohoito. Toimintojen hajauttaminen eri puolille aluetta vähentää riskiä toimintakyvyn menetyksestä. Tämä vaatii suunnittelua ja investointeja. Hajauttamisen ja suojaamisen kannalta on tärkeää, että jokaisella hyvinvointialueella on ajantasainen suojaamis- ja hajauttamissuunnitelma. Sairaaloiden rakentamismääräyksiä tulee päivittää vastaamaan muuttunutta turvallisuusympäristöä. Lisäksi on huomioitava kattavasti sairaaloiden ja hoitopaikkojen kriittisen infrastruktuurin saatavuus myös poikkeusoloissa, mm. varavoima ja sen polttoaineen saatavuus, sairaaloiden vesihuollon varmistaminen.

Ehdotettu lakimuutos koskee vain hyvinvointialueiden terveydenhuollon toimintojen järjestämiseen liittyvää varautumista ja yhteistyötä. Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että lakiehdotuksen toimeenpanossa tulisi arvioida myös sosiaalihuollon palveluja osana terveydenhuollon palveluja koskevia varautumis- ja yhteistyövelvoitteita, koska sosiaalihuollon palvelut ovat merkittävä tuki yhteiskunnalle erilaisissa häiriö- tai poikkeustilanteissa.

Lisäksi lainvalmistelussa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvat myös pelastustoimen palvelut. Ministeriöiden yhteistyö lainvalmistelussa tulisikin olla saumatonta hyvinvointialueiden järjestämisvastuun näkökulmasta. Lisäksi nyt lakiluonnoksessa ensihoitoon suunniteltu rahoitusmalli tulisi

ottaa huomioon myös pelastustoimen rahoituksessa. Tällä hetkellä pelastustoimessa käytännössä nykyrahoituksella turvataan päivittäistoiminta ja korkeintaan häiriötilanteiden hallintaan tarvittava resurssointi – nykyrahoitus ei kata varautumista poikkeusoloihin.

Etelä-Savon hyvinvointialueen käsityksen mukaan on hyvä, että hyvinvointialueen antama virka-avusta säädetään lain tasolla. Esityksen 53 a §:n mukaan hyvinvointialueen antama virka-apu olisi tarkoitettu normaaliolojen häiriötilanteisiin ja valmiuslain 3 §:n 4–6-kohtien mukaisiin poikkeusoloihin. Virka-apua annettaisiin hyvinvointialueen omien resurssien puitteissa. Hyvinvointialue vastaa virka-avun antamisesta aiheutuvista kustannuksista, mutta sillä olisi kuitenkin selkeä lakiin perustuva oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista virka-apua pyytäneeltä tietyissä tilanteissa.

Seppo Lokka
Etelä-Savon hyvinvointialue